

מבשר טוב

ס"ג פרשת קרח

תשפ"א

עיה"ק ירושלים ת"ו

מאמר "לקח מקח רע לעצמו"

א

מה חידש לנו הכתוב "ויקח קרח" שלקח מקח רע לעצמו

"ויקח קרח בן יצחק בן קהת בן לוי וגו'" (טז, א). פתח הכתוב בפרשתנו בלשון "ויקח", ואין מבואר מה לקח קרח, ועל איזו לקיחה דיבר הכתוב שהיה קרח לוקחה. ורש"י ז"ל פירש לפי דרכו, עיין שם.

ובסוגיא דפרק חלק (סנהדרין קט): דרשינן: "ויקח קרח, אמר ריש לקיש, שלקח מקח רע לעצמו". והיינו שמפרש ריש לקיש לקיחתו של קרח כאן, ללמד שבכל עסק הקטטה והמחלוקת שנחלק עם משה 'לקח מקח רע לעצמו'.

ויש להבין מאי קא משמע לן, הרי הדבר פשוט וברור בכל אותה מחלוקת שלקח קרח מקח רע, ומה חידוש התחדש לנו בדרשה זו הנדרשת מתיבת "ויקח". ובוודאי אין שום תיבה מיותרת, וכל דרשה שדרשו בגמרא יש בה חידוש ולימוד מסוים, שבא ללמדנו באותו דרש. ומה השמיענו בהך דרשה שהיתה לקיחתו של קרח 'מקח רע' לעצמו, וצריך ביאור.

ונראה, בהקדם מ"ש בסנהדרין שם (ק.י): "עושר שמור לבעליו לרעתו (קהלת ה, יב). אמר ריש לקיש, זה עושרו של קרח". כלומר, שמפרש עסקו של קרח והיכנסו בכל אותה מריבה ומחלוקת שנלחם כנגד משה רבינו ע"ה, שכל זה גרם ונוצר מכוח "עושרו של קרח". ועל עושר כזה מעיד הכתוב, שהוא "עושר שמור לבעליו לרעתו".

ונראה מזה שמחמת עושרו הגיע קרח לכל עסק המחלוקת, ומצינו כעין זה אצל המן הרשע, שמחמת רוב עושרו וקנייניו התגדל בעצמו להילחם עם מרדכי ועם ישראל, בכל אותה גזירה קשה. וכמ"ש בפיוט 'אשר הניא': "גאה בעשרו וכרה לו בור, וגדולתו יקשה לו לכד כו'. כספו נתן להכרית זכרם כו', עמד בעשרו ונפל ברשעו".

והיינו, שלפעמים באה הרעה והמכשול מחמת העושר, כאשר אין העשיר מנצל את מעמדו ואת עושרו לטובה, כי אם בהיפך בבחינת 'עושר שמור לבעליו לרעתו'. ומתוך עושרו הגדול הגיע קרח לכל אותו עסק של מחלוקת הקשה.

ונבוא אל הביאור ביסוד ענין זה, כיצד היתה כל מפלתו של קרח מכוח עושרו השמור לו לרעתו.

ב

מקח רע של קרח על ידי שהכניס את עצמו כל כולו הוא וביתו בעסק המריבה והמחלוקת

בגמרא פרק חלק שם (סנהדרין ק.י) דרשינן גבי בלועי קרח: "ואת כל היקום אשר ברגליהם (דברים יא, ו). אמר רבי אלעזר, זה ממונו של אדם, שמעמידו על רגליו" ע"כ.

א

מבואר כאן, שיש כוח בממונו של אדם, ואין זה רק ממון ונכסים בעלמא השייכים לו, אלא יש בו בממונו של אדם השפעה של 'כוח' מסוים. כי אדם בעל ממון ועשיר נותן לו ממנו מעמד וכוח ושליטה, ובאמצעות הממון יכול לפעול ולעשות. ועד כדי כך שיש בכוח ממנו של אדם 'להעמידו על רגליו', לבסס את עצמו ואת מעמדו ולהתייבב איתן בחוזק על רגליו.

אמנם מהות זו ההשפעה של הכוח והמעמד שנותן הממון לאדם, זה תלוי אצל כל אחד ואחד לפי מה שהוא אדם. כי הממון מצד עצמו אין בו כי אם כסף בעלמא, ומצד גופו של ממון אין בו נטייה לכאן או לכאן, כאשר יבואר. ורק יש בו עוצמה וכוח עצום לחזק ולבסס היטב את מה שיש בו באדם מצד עצמו. וכל אדם ואדם לפי מהותו ולפי מה שהוא אדם הרי הוא קובע את מעמדו ומצבו, ורק שמכווחו של ממון מתבסס ומתחזק איתן אותה מהות שיש בו באדם לפי מה שהוא.

והיינו 'ממונו של אדם שמעמידו על רגליו', שמה שכבר קיים בו, ומה שיש בו לפי מה שהוא, בא ממנו ומעמידו על רגליו, לחזק ולבסס אותה מהות השפעה שיש בו מצד עצמו.

ונמצא שמצד ממנו ועושרו של אדם, הכל תלוי בו בעצמו, כיצד ובמה משתמש הוא באותו הממון. שהאדם הישר והטוב יביאנו עושרו לטובה ולברכה, ובכוח עשרו יתחזק ויתעצם יותר בטובתו להעמידו בו על רגליו.

והנה בלשון "ויקח" שפירשו בסוגיא הנ"ל שהוא מלשון 'מקח' ועסק, נראה בעמקות לשון 'ויקח', שיש בו גם 'לקיחה', והיינו לא רק 'קנין' וזכיה בלבד, שקנה הדבר וזכה בו והרי זה שייך לו. אלא נוספה בו גם 'לקיחה' מלבד עצם הקנין, שבזה חיזק וביסס יותר את קניינו, כאשר גם לוקחו בפועל אליו.

וכל עצמו של קנין שיש בו גם לקיחה מתחזק יותר, להיכנס יותר ברשותו ובידו כאשר לוקחו בפועל.

כענין שמצינו גבי קיחה דקידושין, שנאמר בה (דברים כד, א): "כי יקח איש אשה וגו'", וילפינן בריש מכילתין דקידושין (ב). שקיחה זו קנין יש בה עיין שם. אמנם כבר ביארתי בעזה"י בשיעורי פ"ק דקידושין דהשתא (זמן חורף, ישיב"ג ביאלא, קידושין ה:), שמלבד דין הקנין האמור באשה, שצריך שיתפוס בה חלות קנין הקידושין, ככל קנין שבעולם שמכוח מעשה הקנין נתפס חלות הבעלות. נוסף בקידושין דין 'כי יקח', שצריך בנתינת האיש את כסף הקידושין לקחת את אשתו. ולפיכך יש בקידושין דין 'נתינה', כמבואר בסוגיא שם שצריך שיתן הבעל את כסף הקידושין, ובנתינה היא לא סגי. ולא דמי לשאר קניינים דעלמא שבעצם חלות הקנין סגי להעברת הבעלות, ואין בהם דין לקיחה ונתינה, אבל בקידושין ילפינן מקרא 'כי יקח איש אשה', שצריך בה מעשה ליקוחין, שיתן הוא בידה את הכסף לשם קידושין. ועד שמכוח האי הלכתא העלו האחרונים לחקור בדין 'טלי קידושין מעל גבי קרקע' אם מהני, שכלפי גירושין שנאמר (דברים כד, א) "ונתן בידה", ילפינן נמי לדין נתינה, שצריך הבעל לתת הגט לאשתו, ולא סגי ליה בעצם חלות קנין הגירושין. ולפיכך אם אמר הבעל "טלי גיטין מעל גבי קרקע" לא מהניא (גיטין כד.). ובזה דנו אם גם בתורת הקידושין הדברים אמורים, שמשום דינא דכי 'יקח' בעינן נתינה גמורה מידו לידה, ואם אמר 'טלי קידושין מעל גבי קרקע' אינה מקודשות, עיין "קצות החושן" (סימן ר ס"ק ד) ונושאי כלים, וכבר נדברנו בכל זה בארוכה, עיין שם.

וכמו כן נראה אף בדין שהדגיש הכתוב "ויקח קרח", היינו שהיה לו 'ליקחין' באותו מקח, לא רק בזכיית קנין וחלות בעלות בלבד, אלא שהתחזק הקנין ביתר שאת וביתר תוקף, על ידי 'ויקח', שהוסיף בו מעשה לקיחה ונטילה בידיים, כדי להכניס קניינו בפועל בידו, ולא הסתפק בקנין בלבד, שיהיה שייך לו ובזכותו, אלא הוא בעצמו בא לעשות בו מעשה לקיחה בידיים, "ויקח קרח", שלקח הכל בשתי ידיים, לחזק בזה יותר ויותר את חלקו בזה, שיהיה הכל נעשה על ידו ומכווחו, כאשר הוכחנו שיש במעשה הלקיחה ביסוס וחיזוק יותר של הקנין, שנמצא בזה לא רק שעומד תחת בעלותו והוא 'שייך' לו, אלא שהוא עצמו מטפל בדבר בשתי ידיים, ולוקח הדבר בפועל.

ובזה נבוא אל הביאור בפרשתנו, "ויקח קרח" – לקח מקח רע לעצמו". בא הכתוב ללמדנו כיצד תפס קרח להחזיק באותה מחלוקת, וכיצד הכניס את עצמו כל כולו באותו עסק ומקח רע. שהכל בא אליו מכוח ממנו ועושרו הגדול,

השמור לבעליו לרעתו. ולא סגי ליה בזה בזכות בעלות ושייכות בלבד, אלא אף 'לקח' במו ידיו מעשה ליקוחין, לעשות ולפעול בעצמו בכל כוחו באותו מקח רע.

דהנה בענייני המקח יש כמה סוגים ומיני מקח ועסקים שהאדם עוסק, ולא בכל עסק ומקח נצרך האדם להכניס את עצמו כל כולו בעסק.

כדוגמת עסקי ההשקעות, שאין העשיר נצרך כי אם להשקיע סכום כסף באיזו עסקה, ויותר אין צריך לעשות כלום, והכסף גודל ותופח מעצמו כפי גודל השקעתו. כדרכי המשקיעים במניות או בניירות ערך, שלאחר רכישת המנייה שוב אין צריך עוד לעשות כלום, ועם עליית ערך המניות יגדל רכושו מעצמו, ועם צניחת שוק המניות תיפול כל השקעתו, ואין הצלחת העסק תלוי כי אם בתנודת שוק המניות בלבד.

וכן מצוי הדבר בהשקעות בנדל"ן, שאין האדם נצרך כי אם להשקעה חד פעמית של קניית הנכס והמקרקעין, להכניסם תחת בעלותו, וממילא נגרפים כל הרווחים והפירות העולים מאותו נכס להזדקף לרשותו. – ובכל אלו העסקים אין בעל הבית נצרך לעשות בפועל ולא כלום, כי כל הפירות והרווחים נכנסים אליו מעצמם.

ולפעמים מצויים משקיענים שאף כי מצד העסק צריך הוא לטיפול ולהתעסקות בהצלחתו, הרי הם שוכרים 'מנהל עבודה' שיעשה הוא עבורם את כל העבודה והמלאכה הנצרכת באותו עסק, ובעל הבית מצד עצמו אינו עושה ולא כלום, רק אוכל הרווחים הנובעים מהשקעתו הטובה.

מאיך ישנם 'עסקים' אחרים שבהשקעה חד פעמית בלבד לא סגי ליה כלל, אלא צריך כל העת לטפל ולהתעסק באותו עסק. ובכל מקח ומקח לפי עניינו, לפעמים ישנם עסקים כאלו המצריכים את בעליהם כל העת, להיות 'מונח' באותו עסק, יום ולילה לא ישבותו, ולפי מידת עבודתו וטרחתו הגדולה באותו עסק כן יגדיל את רווחיו.

ויתרה מזו, ישנם 'עסקים' כאלו, שלא מספיקה בהם מלאכתו וטרחתו של בעל הבית בלבד, אלא מכניס את כל משפחתו בעבודת העסק כנודע. ולפעמים צריכה אשתו להתייצב לעזרתו בניהול החנות או העסק. וישנם גם 'עסקים משפחתיים', המקיפים את כל בני המשפחה בענייניו של העסק ושגשוגו כידוע.

ובכך בא הכתוב ללמדנו 'ויקח קרח – לקח מקח רע לעצמו', שנדע להשכיל ולהבין איזו איכות של 'מקח' לקח כאן קרח ברוב עושרו וממונו. שלא סגי ליה בקנין הפשוט בעלמא, אלא עשה בו 'לקיחה', ולקח כאן מקח רע "לעצמו", כלומר שהכניס את עצמו כל כולו באותו עסק ומקח רע, כדוגמת אותם עסקים שצריך האדם להכניס עצמו כל כולו בתוככי אותו עסקה, כך היה קרח מכניס את עצמו באותו מקח רע שלקח 'לעצמו', כלומר שיהיה הוא בעצמו נתון כל כולו מסובך ומתוסבך באותה עסקה מכף רגל ועד ראש.

ואם לא די לו לקרח במה שלקח אותו מקח רע 'בעצמו', כמו שנתבאר שהוא עצמו כל כולו נתון באותו מקח רע. – הרי גם אשתו נכנסה עמו לקלקל ולהזיק באותו מקח רע, כמו שדרשו בה באגדתא דפרק חלק (סנהדרין קי): "איתתיה דקרח אמרה ליה, חזי מאי קעביד משה, איהו הוה מלכא, לאחווה שוויה כהנא רבא, לבני אחוהי שוינהו סגני דכהנא כו'. היינו דכתיב (משלי יד, א) 'חכמות נשים בנתה ביתה' זו אשתו של און בן פלת, 'ואיוולת בידה תהרסנה' זו אשתו של קרח" ע"כ.

הרי לפנינו עד כמה היה קרח מכניס את עצמו כל כולו באותו 'מקח רע', שגם אשתו עימו באותה עסקה. ולא לטובה הכניס את אשתו במקחו הרע, שתוכל אולי להועיל להצלחתו, כדוגמת אשתו של און בן פלת, שבחכמות נשים הצילה אותו. אלא לסבך אותו יותר ויותר באותו מקח רע, ואיוולת בידה תהרסנה.

ונמצינו עולין שמבואר באר היטב כוונת דרשת 'ויקח קרח – שלקח מקח רע לעצמו', שבא ללמדנו כמה היה קרח מכניס את עצמו כל כולו ומהותו באותו עסק ומקח רע, וכל עושרו הגדול שהיה שמור לו לרעתו הכניס בו באותו עסק, כדי להילחם במלחמה קשה ובמחלוקת ומריבה כנגד משה ואהרן.

ובמהרש"א חידושי אגדות שם (ק. שלהי ד"ה ואנשים מבני ישראל) העלה לחדש, שכל אותם מאתיים וחמישים איש שהצטרפו לעדת קרח, היו מצטרפים עם קרח ועדתו בכל אותה מחלוקת מחמת הכסף והממון הרב שהיה מפזר עליהם ברוב עשרו. ואשר על כן נקראו (במדבר טז, ב) "אנשי שם", על שם כבוד עושרם הגדול, ומנין להם כל אותו עושר, שהעשירים קרח ופיזר להם ממון רב, עיין שם.

ומכל זאת למדנו כמה היה קרח משקיע עצמו ומהותו כל כולו באותו 'מקח רע' מכף רגל ועד ראש, וממונו הרב 'העמידו על רגליו' לרעה ולריב ולמצה, כדי להשתמש בכספו להחריב להרוס ולחבל כל חלקה טובה של משה רבינו ע"ה.

ג

ממונו של אדם מעמידו על רגליו – כל אחד לפי מה שהוא אדם עתים לטובה ועתים לרעה

ובפרשת שקלים אמרו חכמינו ז"ל (ירושלמי שקלים פ"א ה"ד): "אמר רבי מאיר, כמין 'מטבע של אש' הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו, והראהו למשה ואמר לו (שמות ל, יג) 'זה יתנו', כזה יתנו" ע"כ.

וכבר נעמדו בספרים באגדתא זו, מה נצרך להראות למשה מטבע מיוחד של אש מתחת כיסא הכבוד, ומה אין מובן בענין 'מחצית השקל'. ובשלמא גבי מנורה ולבנה ניחא, שנתקשה משה בעניינם ונצרך להראות לפניו מנורה של אש, ולהראותו את הלבנה בחידושה. אבל מטבע של מחצית השקל מה קושי יש בה, ומדוע נצרך להראות לפניו מטבע של אש מן השמים.

אך לא הבין משה פנימיות מצות שקלים, מה יש בהם, ואיזו השפעה מביאים הם על ישראל קדושים. – ועל כך הראה לו 'מטבע של אש', ללמדך שיש בממון ובכסף של איש ישראל הרבה פנימיות 'אש' בוערת. וממון של איש ישראל אינו כסתם כסף בעלמא בכדי, שהרי משקיע בו את נפשו ולבבו. וממילא נמצא זה הכסף מלא 'אש' פנימית, הבושרת בכוחות פנימיים מופלאים, ויש בה בפנימיות מצות מחצית השקל כוח עצום ורב.

אך כמובן ביד האדם תלוי מה לעשות באותה 'אש' שבפנימיות הממון, וכיצד ישתמש באותו להב, אם לטובה או לרעה ח"ו. – כי טבעה של אש יש בה שתי פנים לטוב או למוטב, מצד אחד מועילה היא האש ויש בה הרבה ברכה טובה, אם לבשל בה את המאכל, ולתקן ולמתק בה את הפירות, וכן מטבעה הטוב של האש להאיר ולהזריח את אורה הנעים, ולגרש את החשכות העב.

אבל מצד שני מטבעה של אש להזיק ולשרוף, כאשר ידענו מפריצת מדורות קשות, שלפעמים נאכלים בשריפות קשות אלו 'יערות' שלמים, ומאות אלפי דונם של חורש שניתנו למאכולת האש, והיא אחד מארבעה אבות נזיקין, כי תצא אש ותאכל הגדיש או הקמה.

ובזאת הראו למשה "מטבע של אש", שטבעו של ממון כמו האש, יש בו ב' פנים לטוב ולמוטב, והדבר תלוי ועומד כיצד ובמה ישתמש באותו מטבע אם לאש קודש, להוסיף בה מצוה וקדושה, להרים המטבע היפה לצדקה לבנות בו תורה וקדושה, או בהיפך להשתמש בכסף להרע ולהזיק ולחבל חלילה, ולשרוף בו כל חלקה טובה.

כיוצא בדבר, נודע מאמר הבעל שם טוב הק' זי"ע ברמז סולם יעקב בחלומו בהר המוריה, שנאמר בו (בראשית כח, יב): "והנה סולם מצב ארצה, וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו". תיבת 'סולם' עולה בגימטריא 'ממון', [וכן כתב בבעל הטורים על אתר]. לומר לך שהממון 'סולם' הוא לאדם, הכסף הגשמי הוא אכן 'מוצב ארצה' בארציות עולם הזה, אבל 'ראשו מגיע השמימה', שניתן על ידו ובכוחו להתעלות עד רום המעלה, כשמשתמשים בו בצורה נכונה, ואין מכניסים את הראש בארציות כספי עולם הזה, כי אם מגיע השמימה בהשגות הרוחניות. "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", אפילו אנשים גדולים כמלאכים, יכולים בעזרת סולם הממון להתעלות עד שמים או לרדת בו עד תהום. והכל נתון בידו של אדם ותלוי כיצד ישתמש בממונו ומה יעשה בו, כי אכן ממונו של אדם מעמידו על רגליו, אבל מה מונח על רגליו תלוי במהותו של אדם, וכל אחד לפי מה שהוא אדם,

יבוא ממונו לחזק את כוחו בתקיפות ועוז. ואם ישתמש בממונו לטוב, לעשות בו צדקה וחסד, או להשיא את הילדים ולהעמיד בממונו בתים טובים ונאמנים לה' ולתורתו. או בהיפך שישתמש בממונו לרעה, כדוגמתו של קרח שכל עושרו היה שמור לו לרעתו.

ד

כוח המחלוקת שהשריש קרח בישראל לדורות עולם

והנה כל זאת מלמדנו הכתוב "ויקח קרח – שלקח מקח רע לעצמו", להודיענו שהכניס קרח במחלוקת כוחות עצומים, ולקח את עצמו כל כולו בפנימיות אותו 'מקח רע', ובכך נדע להיזהר ולהישמר ולהתרחק מאוד מן המחלוקת, כי הזריע קרח זרע של מחלוקת בישראל.

הן אמנם בוודאי נצחו משה לקרח, לאבד לגמרי מן העולם את קרח וכל עדתו, כדי שלא יישאר זכר המחלוקת בעולם. שהרי מאתיים וחמישים מקריבי הקטורת נשרפו באש, ושאר עדת קרח נבלעו בתוך האדמה.

וטעם זה העונש שהטיל עליהם משה, שפצתה האדמה את פיה ותבלע אותם ואת כל אשר להם, להורידם חיים שאולה בלא להשאיר מהם שום שריד ופליט בעולם. – ולא מצינו עונש כזה בתורה, ואפילו באומות העולם שנעשה בהם דין ומשפט לא מצינו כהאי גוונא, וכדוגמת סנחריב שבבבלה אחד בא מלאך ה' והרג את כולם לאלפים ולרבבות, אבל לא מצינו שנבלעו בעונשם באדמה.

אך כאן הוכרח להבליעם בתוך האדמה, כדי שיאבדו לגמרי מתוך הקהל, הם וכל אשר להם. כי מטבעה של מחלוקת, שאף אם דועכת מעט, אם נשארו יסודות המחלוקת עדיין בלא פתרון, הרי היא יכולה ביום מן הימים לשוב ולצוץ, ולהתלקח מחדש במלוא עוזה. ואין עצה ואין תבונה להיפטר מן המחלוקת לגמרי מכל וכל, כי אם להשמיד ולאבד כל זכר של מחלוקת, שלא יישאר ממנה ולא כלום. ולפיכך נצרך להבליעם בתוככי האדמה ולאבדם לגמרי מן העולם, כדי שלא תשוב להתעורר חלילה. ומהאי טעמא נמי ביקש יעקב אבינו ע"ה שלא ייזכר שמו על מחלוקתו של קרח, כד"א (בראשית מט, ו) "בקהלם אל תחד כבודי". ולא מצינו בעבירות האחרות שחטאו ישראל שביקש יעקב שלא יזכר עליהם שמו.

אך מידתו של יעקב אבינו ע"ה היא מידת האמת, כדכתיב (מיכה ז, כ) "תתן אמת ליעקב", ואילו היה נזכר של יעקב באותה מחלוקת, ונכנסת בה מידת האמת, להשתמש בה לרעת המחלוקת חלילה, לא היה שייך לכלותה לגמרי מכל וכל מן העולם, דקיימא לן (שבת קד.) "קושטא קאי", ויש לו קיום ומעמד נצחי. וכשמתערבים במחלוקת כוונות של אמת כביכול, כשנדמה בדעתו שנלחם למען האמת, וזה רצון שמים שיילחם במחלוקתו, הרי קשה מאוד לעוקרה ולבטלה. ולפיכך לא נזכר שמו של יעקב על המחלוקת, שלא יערבו בה ממידתו מידת האמת, ובכך ניתן לבטל את המחלוקת ולעוקרה לגמרי מן העולם, עד שלא נשאר מהם שום זכר ושם רושם מאותה מחלוקת בעולם.

ברם, אף על פי שאותה מחלוקת נעקרה לגמרי מן העולם, ובכוח עונש זה שפתחה הארץ את פיה נבלע כל הרע שמאותה מחלוקת לגמרי בארץ. – מכל מקום עצם זרע המחלוקת, ואפשרות אותה מידה של מחלוקת, הכניס קרח בישראל לדורות עולם, אחר שהכניס בה את עצמו כל כולו בלקיחת אותו מקח רע לעצמו, ונשאר שורש אפשרות המחלוקת בישראל.

ולא בכדי נשארה לנו פרשה שלמה בתורה 'פרשת קרח' לנצחיות לדורות עולם. וכבר נודע יסוד הבעש"ט הק' זי"ע, שאין שום פרשה ודבר בתורה שאינו נוהג ואינו שייך לכל אחד ואחד מישראל בכל עת ובכל מצב. ואם כן גם פרשא דידן 'פרשת קרח' יפה נדרשת בכל דור ודור, וללמדנו היא באה בכל עת ובכל מצב עד כמה קיימת היא בשורשה בישראל, שנלמד ונראה כמה הזיקה אותה פרשה בישראל.

והלום עצם האיסור להתרחק ממחלוקת נלמד לדורות עולם מזו הפרשה, כדי לפינן מקרא (במדבר יז, ה) "ולא יהיה כקרח וכל עדתו", שהוא איסור הנלמד לדורות עולם, המחייב אותנו להתרחק מן המחלוקת כמטחווי אש.

והיינו משום שבמחלוקתו של קרח ננעצה זרע מציאות אפשרות המחלוקת בישראל, הגם כי אותה מחלוקת עצמה נעקרה ונאבדה לגמרי מן העולם, ולא חזרה לצוץ מחדש, כי אבוד איבדוה לגמרי מכל וכל כמבואר. – מכל מקום זרע מציאות המחלוקת בישראל כבר נזרע, ונכנס בנפש ישראל עצם האפשרות להרבות במחלוקת.

ועל דרך משל, לשבר את האוזן, אוכיח לפניכם מן המציאות עד כמה מקננת זרע המחלוקת בישראל. שעניינו הרואות באמריקה הגדולה שיש בהם כמה מאות מיליוני אזרחים, ובגשתם אל הבחירות לנשיאות אין לפנייהם כי אם שתי מפלגות בלבד. וכן במדינת ענגלאנד המונה גם כן מאות מיליונים יש להם בבחירות אולי שתיים וחצי מפלגות הרצים לבחירות. ואילו כאן בארץ ישראל הקטנה, שבקושי יש בה כשמונה מיליון איש, הרי ניגשים אל הבחירות כשלושים ושתים מפלגות שונות, המריבות כולם זו עם זו.

ודבר זה אין בשום מדינה מאומות העולם, שיהיו כל כך מעט אנשים עם כל כך הרבה מפלגות. – ועל כרחק נובע כל זאת מכוח המחלוקת הנטוע בישראל מימות קרח ועדתו. שהזרע כבר נזרע בהם, והם עלולים ומועדים להחליק באותו מדרון, ובכל ענין שנתעורר בישראל תיכף ישנם כמה וכמה דעות, ומהרה נפתחת חזית לחימה במחלוקת מחודשת, ויוצאים זה לעומת זה במחלוקת ומריבה קשה, וכן הוא בכל קהילה ועדה, רחמנא ליצלן.

ולפיכך שומה עלינו להוציא ולהעלות הלימוד הנלמד בפרשתנו, שעלינו להתרחק מן המחלוקת בכל הכוחות, ושלא להתקרב אליה כלל וכלל.

ואדרבה יש להשתמש בכוח המחלוקת שיש בישראל לטובה ובמקום הטוב, במחלוקת כנגד היצר הרע וגונדא דליה, שכנגד כוחות הרע יש לצאת במריבה ומחלוקת להרחיקם מעלינו, שלא יתקרבו חלילה לכרם הקודש. אבל בתוכי ישראל פנימה אין המחלוקת ראויה כלל וכלל, ואין לה שום מקום ואחיזה,

ונלמד מוסר השכל לעצמנו, בכל מקום של מחלוקת להתרחק ולברוח ממנה כמפני אש, שלא ייכווה חלילה בגחלתה, שהיא סוחפת אחריה טובים ורעים כמו אש האוכלת בכל הנקרה בדרכה.

ויש לדעת, שלפעמים שייך 'מחלוקת נסתרת', ואף אם מבחוץ אינה נראית, ואין האדם נלחם ומתקוטט במריבה החיצונה בחיצים ובליסטראות ודיבורי לשון הרע ומחלוקת. – אבל בתוך הלב פנימה הוא מלא שנאה ומחלוקת כנגד חבריו, אלא שמשום כבודו כובש את מחלוקתו במעמקי הלב, ואין מתאים לו להוציא את בלעו חוצה, אבל בתוכי ליבו חלוק ונחלק הוא, וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, לב חורש מזימות ואוון במחלוקת קשה עם איש ישראל. – ורעתו של זה חמורה ביותר, כי מבחוץ נדמה כאיש טוב ינעים הליכות, אך במפנים הוא מלא קוצים ודרדרים, וצריך לבער ולכלות כל זרעי המחלוקת לגמרי מתוך הלב, כדי שלא יישארו שם גם לא 'מחלוקת נסתרת'.

הלימוד המורם, שיש לדעת כיצד ואיך להשתמש בממון ובעושר, שלא יהא ממונו עומד לו לרועץ ועושר שמור לבעליו לרעתו, כמו שראינו אצל קרח שהממון הסיתו לקחת כל עצמו ומהותו בתוכי אותו מקח רע, הוא וביתו עמו. – רק להשתמש בממון בדרכי טובים וישרים בקדושה וטהרה, ולהתעלות במעלות היראה והקדושה, להרבות בהם כבוד שמים.

ולהתרחק מכל צל של מחלוקת בכל דרך שהיא, שלא להיקלע לאש של מחלוקת. וכבר ייסד הבעל הטורים בפרשת וירא שלפעמים ההתרחקות היא ההתקרבות היותר טובה, והיא דרך השלום. כמו שדרש בפרידתו של אברהם אבינו ע"ה מלוט בן אחיו, שנאמר בהם (בראשית יג, יא) "ויפרדו איש מעל אחיו" – אברם". שעולה בסופי התיבות: "שלום – לומר לך כדי לעשות שלום נתפרדו" עכ"ל.

ובכך נזכה להחיש ביאת בר נפלי, שיסיר ויבער את כל הרע מן העולם, ויגלה הטוב בהשראת שכינה הק' בכל העולם, בביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

לקבלת הגליון מידי יום רביעי למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com